II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSION

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 2. december 1975

om en procedure i henhold til artikel 85 i traktaten om oprettelse af EØF

(IV/26.949 AOIP/Beyrard)

(Den franske tekst er den eneste autentiske)

(76/29/EØF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, særlig artikel 85,

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962 [1], særlig artikel 2, 3, 4 og 5,

under henvisning til den klage, som i henhold til artikel 3 i forordning nr. 17 er indgivet af Association des Ouvriers en Instruments de Précision (AOIP) den 28. oktober 1971,

under henvisning til den begæring om negativattest og den anmeldelse, som i overensstemmelse med artikel 2, 4 og 5 i forordning nr. 17 er indgivet den 12. juni 1973 af hr. Beyrard vedrørende en patentlicensaftale af den 15. og 17. september 1951 samt en aftale med samme datering om fælles ejendomsret til patenter,

efter at have hørt sagens parter den 19. juni 1973 og den 10. december 1974 i overensstemmelse med artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 17 og bestemmelserne i forordning nr. 99/63 [2],

under henvisning til udtalelse fra Det rådgivende Udvalg for kartel- og monopolspørgsmål, indhentet i overensstemmelse med artikel 10 i forordning nr. 17, af 26. juni 1975, og

ud fra følgende betragtninger:

I. Sagens omstændigheder

a) *Patentlicensaftalen*

Den 15. og 17. september 1951 indgik hr. Beyrard, en selvstændig opfinder, bosat i Paris, og Association des Ouvriers en Instruments de Précision, et selskab med begrænset ansvar og med vekslende kapital ligeledes med hjemsted i Paris, en aftale hvorved førstnævnte indrømmer sidstnævnte en eksklusivlicens på produktion og salg i Frankrig og i landene i den tidligere Franske Union af startmodstande, automatiske eller manuelle, og reguleringsmodstande af alle typer, hastighedsregulatorer til elektromotorer, kontrolapparater og afbrydere, som fremstilles på grundlag af følgende patenter, der er udtaget i Frankrig af hr. Beyrard:

1. nr. 996.359 af 29. september 1949 på:

   Apparat med variabel væskemodstand;

2. nr. 1.023.115 af 8. august 1950 på:

   Apparat med variabel væskemodstand;

3. nr. 1.035.665 af 5. februar 1951 på:

   Elektriske apparater med variabel væskemodstand;

4. nr. 1.035.666 af 5. februar 1951 på:

   Forbedring af elektrisk varmeapparatur, især af madlavningsapparatur;

[1] EFT nr. 13 af 21. 2. 1962, s. 204/62.
[2] EFT nr. 127 af 20. 8. 1963, s. 2268/63.

5. nr. 1.088.565 af 7. august 1951 på :

Elektrisk apparat med væskemodstand.

Til disse patenter er ved en tillægsaftale af 31. december 1953 kommet to forbedringspatenter, som er udtaget i Frankrig af hr. Beyrard :

6. nr. 1.055.545 af 7. maj 1952 på :

Afbryder ;

7. nr. 1.072.765 af 29. januar 1953 på :

Elektrisk relæ med væskemodstand ;

samt i henhold til artikel 8 i licensaftalen følgende forbedringspatenter :

8. nr. 1.492.814 af 14. december 1965 på :

Anordning med en væskemodstand af variabelt niveau ;

9. nr. 1.566.687 af 27. marts 1968 på :

Anordning med væskemodstand til styring af elektriske strømme ;

10. nr. 6.929.313 af 27. august 1969 på :

Styreanordning med væskemodstand af variabel størrelse ;

samt patent nr. 1.262.636 af 19. april 1960 på :

»Variabel impedans, som især kan anvendes som hastighedsregulator til elektromotorer af svag effekt«, et patent, som ikke skulle have nogen tekniske karakteristika til fælles med de andre ovennævnte patenter.

Foruden den eneret til produktion og salg, som hr. Beyrard har indrømmet AOIP, i det følgende benævnt henholdsvis licensgiveren og licenstageren, er de mest betydningsfulde bestemmelser i denne aftale set i forhold til anvendelsen af konkurrencereglerne følgende :

Licenstageren kan udføre sine produkter til ethvert land, hvor der ikke er indrømmet tredjemand en licens eller sket en overdragelse til tredjemand (artikel 1, stk. 2).

Som vederlag for den indrømmede eksklusivlicens forpligter licenstageren sig til at udbetale licensgiveren den aftalte afgift beregnet på grundlag af hans nettoomsætning for ovennævnte kategorier af apparater indeholdende de patenterede anordninger. Licensgiveren sikres en årlig mindsteafgift undtagen i tilfælde af force majeure (artikel 4).

Licenstageren kan udstede underlicenser med forudgående billigelse fra licensgiveren, som ikke kan nægte at samtykke, såfremt halvdelen af afgiften eller den del, som tilbydes ham, ikke ligger under den i ovennævnte artikel 4 fastsatte afgift (artikel 4 a tilføjet ved tillægsaftalen af 31. december 1953).

Licensgiveren står inde for eksistensen og gyldigheden af patenterne. Licenstageren forpligter sig til ikke at diskutere patenternes værdi, hverken direkte eller indirekte (artikel 5).

Såfremt et eller flere patenter skulle blive annulleret ved en retslig afgørelse som følge af tredjemands klage, vil licenstageren kunne kræve nedsættelse af den aftalte afgift og af det garanterede mindstebeløb.

Såfremt en sådan afgørelse skulle ramme alle de pågældende patenter, vil licenstageren være befriet for enhver forpligtelse over for licensgiveren, men han vil ikke kunne afkræve denne hverken erstatning eller tilbagebetaling eller bortfald af de afgifter, som er betalt eller forfaldet på det tidspunkt, hvor en eventuel retslig afgørelse bliver endelig (artikel 6, stk. 2, 4 og 5).

Aftalen er indgået for det seneste (nuværende eller kommende) originalpatents eller forbedringspatents gyldighedsperiode (artikel 7, suppleret ved punkt 6 i tillægsaftalen af 31. december 1953).

Den anden part nyder uden videre godt af de ændringer eller forbedringer, som en af parterne har foretaget af de patenterede apparater (artikel 8).

Parterne forpligter sig til under hele aftalens gyldighedsperiode at afholde sig fra enhver konkurrence over for hinanden inden for nævnte kontrakts anvendelsesområde. Såfremt licensgiveren eller en virksomhed, i hvilken han måtte have interesser, skulle opfinde fremstillingsmetoder eller apparater, der, selv om de er baseret på andre principper, vil kunne benyttes inden for aftalens anvendelsesområde, vil disse fremstillingsmetoder eller apparater uden videre være omfattet af alle aftalens bestemmelser uden forhøjelse af de afgifter, som betales af licenstageren. Det samme er tilfældet for apparater, som licenstageren eventuelt måtte fremstille efter andre fremstillingsmetoder end licensgiverens ; licensgiveren vil have ret til afgifter af salget af disse apparater (artikel 9, stk. 1 og 3).

Det er fastsat i artikel 10, at alle tvister, som gennemførelsen af aftalen måtte give anledning til, skal afgøres ved voldgift. Artikel 10 fastsætter ligeledes de nærmere regler herfor.

b) *Overenskomsten om et stille selskab*

Samtidig med patentlicensaftalen, dvs. den 15. og 17. september 1951, indgik parterne ligeledes en overenskomst om et stille selskab, i hvilken de vigtigste bestemmelser er følgende :

Formålet med overenskomsten er at udtage patenter i udlandet på grundlag af de franske patenter tilhørende hr. Beyrard samt udnyttelse og forvaltning af disse patenter og af alle forbedringspatenter eller tillægspatenter (artikel 1).

Overenskomsten er indgået for et tidsrum på 20 år, og kan forlænges med samme gyldighedsperiode som den, der gælder for det eller de originalpatenter eller forbedringspatenter, som måtte overstige den oprindelige gyldighedsperiode på 20 år (artikel 2).

Licensgiveren lader i udlandet selskabet nyde alle de rettigheder, der er knyttet til de franske patenter, som er anført i overenskomsten. Selskabet nyder også de rettigheder, der er knyttet til enhver ny ansøgning om forbedringspatenter eller ethvert nyt tillægspatent; dette er også tilfældet for enhver fremstillingsmetode eller ethvert apparat, der, selv om det er baseret på andre principper, vil kunne tjene til fremstilling af produkter inden for det samme anvendelsesområde, og som licensgiveren måtte opfinde, eller som måtte blive opfundet af en virksomhed, i hvilken licensgiveren måtte have interesser, direkte eller indirekte.

Det er fastsat, at de to deltagere forpligter sig til i størrelsesforholdet 2/3 for licensgiveren og 1/3 for licenstageren at betale de beløb, som selskabets formål kræver (artikel 3).

Selskabet administreres i fællesskab af de to deltagere (artikel 4).

Det er fastsat i artikel 8, at tvister, som gennemførelsen af overenskomsten måtte give anledning til, skal afgøres ved voldgift.

c) *Overenskomsten om overdragelse af og fælles ejendomsret til industrielle ejendomsrettigheder*

Overenskomsten om et stille selskab ledsagedes af en overenskomst indgået i form af en brevveksling, ligeledes dateret den 15. og 17. september 1951, ifølge hvilken licenstageren i fem år fra overenskomstens indgåelse har ret til at erhverve en tredjedel af den fulde ejendomsret til de ved patenterne, forbedringspatenterne og tillægspatenterne tillagte rettigheder. Denne ret er uden geografisk begrænsning med undtagelse af Frankrig og Den franske Union.

I medfør af denne overenskomst, som i 1955 erstattede overenskomsten om et stille selskab, har licenstageren foretaget de nødvendige formaliteter med henblik på indskrivelse i hans navn af overdragelse af en tredjedel af den fulde ejendomsret til de rettigheder, som er tillagt ved patenter, som licensgiveren har udtaget i udlandet, herunder især:

1. Patent af 7. august 1951 på »Elektrisk apparat med væskemodstand«, i Italien, Storbritannien, forbundsrepublikken Tyskland og Belgien;
2. Patent af 14. december 1965 på »Anordning med en væskemodstand af variabelt niveau«, i Belgien, Nederlandene, forbundsrepublikken Tyskland, Italien og Storbritannien. Dette patent er udtaget i disse lande i december 1966.
3. Patent af 27. marts 1968 på »Anordning med væskemodstand til styring af elektriske strømme«, i Belgien, Nederlandene, forbundsrepublikken Tyskland, Italien og Storbritannien. Dette patent er udtaget i disse lande i marts 1969;
4. Patent af 27. august 1969 på »Styreanordning med væskemodstand af variabel størrelse«, i Belgien, Nederlandene, storhertugdømmet Luxembourg, Italien, forbundsrepublikken Tyskland og Storbritannien. Dette patent er udtaget i disse lande i juli og august 1970.

Licenstageren har dels alene og dels sammen med licensgiveren udstedt licenser til udnyttelse af Beyrardpatenter i adskillige lande, herunder især, inden for Fællesskabet, i Italien, storhertugdømmet Luxembourg, forbundsrepublikken Tyskland og Storbritannien. Flere af disse patenter er udløbet; imidlertid distribueres de af AOIP fremstillede apparater fortsat i disse lande gennem lokale virksomheder, som indfører dem enten for at indarbejde dem i deres egne produkter, hvilket især er tilfældet i Tyskland, eller for at videresælge dem i uændret stand. I Storbritannien sker distributionen gennem et AOIP-agentur.

Hvad endelig angår det tekniske samarbejde, som er indført mellem parterne, er der af licensgiveren og licenstageren i fællesskab foretaget undersøgelser for at udarbejde apparater fremstillet på grundlag af visse af licensgiverens patenter, især med henblik på at opfylde de tekniske betingelser, der er stillet af interesserede udenforstående virksomheder.

d) *Sagens indbringelse for retten og sagens udfald*

Ved brev af 27. maj 1971 meddelte licenstageren licensgiveren sin beslutning om at ophøre med at betale denne enhver afgift fra den 7. august 1971, på hvilken dato gyldighedsperioden udløb for det franske patent nr. 1.088.565 af 7. august 1951 vedrørende et elektrisk apparat med væskemodstand. Da licensgiveren gjorde indsigelse mod licenstagerens ensidige beslutning, indbragte denne tvisten for Tribunal de Grande Instance i Paris, idet han anmodede om, at der gennem en summarisk sag blev gjort arrest i afgifterne for udnyttelsen af patentet af 7. august 1951 med den begrundelse, at visse klausuler i licensaftalen af 15. og 17. september 1951 samt i tillægsaftalen af 31. december 1953 skulle have en konkurrencebegrænsende virkning og falde ind under forbudet i artikel 85, stk. 1, i traktaten om oprettelse af EØF.

Ved en kendelse af 19. oktober 1971 afslog retspræsidenten arrestbegæringen med den begrundelse, at »AOIP har anmodet om og opnået Beyrard's tilslutning til overdragelsen af halvdelen af rettighederne til de patenter, som er udtaget i udlandet på grundlag af det franske patent af 27. august 1969, og at en arrest, i betragtning af de indgåede aftaler og de løbende licenser, også selv om disse ikke udnyttedes af rekvirenten, er åbenbart uberettiget«. Denne afgørelse blev stadfæstet af Cour d'Appel i Paris ved dens dom af 11. juli 1972.

e) *Parternes vigtigste synspunkter*

Som begrundelse for anvendelsen af EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, på de pågældende aftaler, gør licenstageren især følgende gældende :

— af alle de patenter med hensyn til hvilke licensgiveren har indrømmet ham en eksklusivlicens på produktion og slag, er kun patent nr. 1.088.565 af 7. august 1951 på »Elektrisk apparat med væskemodstand« blevet udnyttet af AOIP. Da patentet er ophørt den 7. august 1971, er udnyttelsen af patentet blevet fri, og der skal ikke mere betales afgifter herfor,

— opretholdelsen af forpligtelsen til betaling af afgiften for apparater, som ikke mere er omfattet af et gyldigt patent, eller for apparater, for hvilke der aldrig er udtaget patent, udgør en hindring for nedsættelsen af fremstillingsprisen for disse apparater, og skader således licenstagerens konkurrenceevne,

— klausulerne i artikel 2, 7 og 9 i patentlicensaftalen af 15. og 17. september 1951 medfører en begrænsning af produktionen, afsætningsmulighederne, den tekniske udvikling og investeringerne i den udstrækning, hvori licenstageren må bære udgiften til afgifter for apparater, som ikke længere er omfattet af et gyldigt patent, eller som aldrig har været det,

— ovennævnte klausuler er ikke blandt dem, som efter Kommissionens opfattelse ikke er omfattet af forbudet i EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, i henhold til dens meddelelse af 24. december 1962 vedrørende patentlicensaftaler,

— på grund af den omstændighed, at licenstageren udfører en betydelig del af sin produktion til de andre lande i fællesmarkedet, kan de pågældende aftaler påvirke samhandelen mellem EØF's medlemsstater. Da de eksporterede apparater uretmæssigt er belastet med en afgift, udvikler samhandelen mellem medlemsstaterne sig under andre vilkår, end tilfældet ville have været uden denne begrænsning.

Idet licensgiveren finder, at de pågældende aftaler hverken i kraft af deres indhold eller deres anvendelse udgør en overtrædelse af Fællesskabets konkurrenceregler, og at han stadig har krav på afgifterne for de apparater, som fremstilles af licenstageren i henhold til de patenterede fremstillingsmetoder, gør han især følgende gældende :

— artikel 7 i patentlicensaftalen, suppleret ved artikel 6 i tillægsaftalen af 31. december 1953, fastsætter, at aftalens bestemmelser forbliver i kraft under det seneste (nuværende eller kommende) originalpatents eller forbedringspatents gyldighedsperiode. Det seneste forbedringspatent, som er udtaget i Frankrig den 27. august 1969, udløber i samme land i 1989 ; heraf følger, at aftalen principielt bør forblive i kraft indtil dette tidspunkt,

— da de pågældende aftaler er indgået mellem to parter, der begge er statsborgere i en og samme medlemsstat, i dette tilfælde Frankrig, og da de ikke indeholder restriktive bestemmelser vedrørende indførsel eller udførsel, falder de ikke ind under anvendelsesområdet for Fællesskabets konkurrenceregler,

— de principper, der er anført af Kommissionen i dens meddelelse af 24. december 1962 vedrørende patentlicensaftaler, herunder især de principper, som er anført i punkt I D i nævnte meddelelse, finder anvendelse i det foreliggende tilfælde,

— de pågældende aftaler henhører under den i artikel 4, stk. 2, punkt 2), litra b), i Rådets forordning nr. 17 nævnte kategori af aftaler, som ikke er anmeldelsespligtige.

f) *Sagens økonomiske betydning*

Patentlicensaftalen af 15. og 17. september 1951 vedrører hovedsagelig produktion og salg af automatiske startmodstande til elektromotorer af forskellig effekt. Dette apparatur anvendes i alle de industrigrene, hvor man anvender motorer af mellemstor eller stor effekt, såsom tekstilindustrien, cementfabrikkerne, sukkerfabrikkerne, teglværkerne, grusgravene, levnedsmiddelindustrien, metalindustrien og den kemiske industri.

Licenstageren har på grundlag af Beyrard-patenter sat to serier apparater i produktion : væske-dampmodstande og statormodstande. I Frankrig eksisterer der et konkurrerende patent til patentet af 7. august 1951 tilhørende hr. Beyrard, men kun de elektrolytiske modstande, som fremstilles af licenstageren på grundlag af Beyrard-patenter, har været en salgssucces. Disse apparater er udsat for konkurrence fra adskillige andre typer såvel i Frankrig som i de andre lande i fællesmarkedet.

AOIP, der beskæftiger ca. 3 500 personer, fremstiller og sælger apparater til telekommunikation og skibsfart, elektriske og elektroniske måleapparater, lavspændingsanlæg og automatiske startere til elektromotorer

af forskellig effekt. Dets vigtigste konkurrenter som fabrikanter af elektriske startere er de store fabrikanter af anlæg, som fremstiller traditionelt apparatur med metalmodstand. I 1972 havde AOIP en samlet omsætning på 188 572 420 ffr., hvoraf 8 160 000 ffr. udelukkende for automatiske startere. Dets andel i det franske marked for disse apparater skønnes at være på 6,98 % og på 17,63 % for så vidt angår den franske udførsel til de andre EØF-lande.

II. Anvendelse af EØF-traktatens artikel 85, stk. 1

1. Ifølge artikel 85, stk. 1 i traktaten om oprettelse af EØF er alle aftaler mellem virksomheder, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, uforenelige med fællesmarkedet og forbudt;

2. AOIP er en virksomhed i den betydning, hvori dette udtryk anvendes i ovennævnte artikel 85; det samme gælder hr. Beyrard, idet han ved at give en licens for sine patenter har udnyttet sin opfindelse økonomisk;

3. Patentlicensaftalen af 15. og 17. september 1951 suppleret ved tillægsaftalen af 31. december 1953 er en aftale i den betydning, hvori dette udtryk anvendes i artikel 85; det samme gælder overenskomsten om et stille selskab samt overenskomsten om overdragelse af og fælles ejensomsret til de industrielle ejendomsrettigheder i andre lande end Frankrig; disse to overenskomster, som angår andre geografiske markeder end licensaftalen, vil blive undersøgt under en særskilt procedure;

4. Denne aftale indeholder følgende klausuler, som har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen inden for fællesmarkedet:

a) Artikel 1, stk. 1, hvorved licensgiveren giver licenstageren eneret til at fremstille og sælge de patenterede apparater i Frankrig og landene i den tidligere Franske Union. Denne klausul har til formål og til følge at begrænse konkurrencen, fordi licensgiveren ved at give en enkelt virksomhed eneret til at udnytte sit monopol inden for et bestemt område under hele aftalens varighed berøves muligheden for inden for dette område at give licens til andre virksomheder, hvorved han i det foreliggende tilfælde hindrer, at der finder en konkurrence sted mellem flere licenstagere. Kontraktlige forpligtelser, der pålægges licensgiveren, såsom klausulen om eneret, beror ikke på eksistensen af patentet, fordi en kontraktlig forpligtelse, som begrænser de muligheder, indehaveren af en rettighed har for at udnytte denne, ikke kan bero på eksistensen af denne rettighed.

Denne begrænsning af konkurrencen er endvidere mærkbar i betragtning af størrelsen af licenstagerens omsætning for de patenterede apparater og i betragtning af hans andel i markedet i Frankrig og i visse andre af Fællesskabets medlemsstater.

b) Licensaftalens artikel 1, stk. 2, som tillader licenstageren at udføre de på licens fremstillede apparater til alle lande, hvor licensgiveren ikke har indrømmet eller overdraget sine rettigheder til tredjemand. Denne klausul indeholder et delvis eksportforbud; den har til formål at forbyde licenstageren at udføre til lande, hvor der er indrømmet en licens eller hvor patentet er overdraget. Eksistensen af licensgiverens patentrettighed berettiger ikke til at forbyde licenstageren at udføre til lande, hvor licensgiveren har indrømmet en licens eller overdraget sit patent. Beskyttelsen af en licenstager eller en person, som har fået patentet overdraget, mod konkurrence fra en anden licenstager eller en anden person, som har fået patentet overdraget, som følge af et kontraktligt forbud mod udførsel eller indførsel, er en konkurrencebegrænsning, som falder ind under artikel 85, stk. 1.

Den omstændighed, at licensgiveren ikke har anvendt denne klausul, eftersom han hverken har indrømmet andre licenser eller overdraget sine patenter, ændrer intet ved klausulens konkurrencebegrænsende formål.

c) Licensaftalens artikel 5, stk. 2, som forbyder licenstageren direkte eller indirekte at bestride patenternes gyldighed. En sådan ikke-angrebsklausul beror ikke på patentets eksistens; den udgør snarere en kontraktmæssig konkurrencebegrænsning, fordi den berøver licenstageren den mulighed, som enhver tredjemand har for gennem et annullationssøgsmål at fjerne en hindring for sin økonomiske handlefrihed. Dette gælder også, selv om et patent først udstedes af en myndighed efter en undersøgelse af opfindelsens originalitet, idet en sådan undersøgelse ikke indebærer, at virksomheder, som måtte have interesse i, at et sådant patent ikke fandtes, må give afkald på enhver indsigelse eller annullationssøgsmål.

Selv om det er licenstageren, som bedst er i stand til at gøre indsigelse mod patentet på grundlag af oplysninger modtaget fra licensgiveren, kræver den almindelige interesse i, at fejlagtigt udstedte patenter annulleres, at licenstageren bevarer muligheden for at bestride patentets gyldighed;

d) Licensaftalens artikel 7, suppleret ved tillægsaftalen af 31. december 1953, hvorved det bestemmes at aftalen er indgået for det seneste (nuværende eller kommende) originalpatents eller forbedringspatents gyldighedsperiode. En sådan klausul gør det muligt for licensgiveren at forlænge licensaftalens gyldighed ensidigt og ubegrænset; den har under alle omstændigheder konkurrencebegrænsende virkninger, når den, som tilfældet er i den foreliggende sag, ledsages af andre begrænsninger i konkurrencen (eneret, eksportforbud, ikke-angrebsklausul, konkurrenceklausul, betaling af afgifter, selv når patentet ikke udnyttes), dvs. når det over for en licenstager sammen med andre konkurrencebegrænsende klausuler bestemmes, at licensaftalen skal have en længere gyldighedsperiode end den, der gælder for det seneste patent ved aftalens indgåelse. Det står sagens parter frit på et senere tidspunkt, enten ved en ny aftale eller ved en tillægsaftale eller en ændring, at vedtage at udsætte aftalens udløb, således som det i det foreliggende tilfælde er sket ved tillægsaftalen af 31. december 1953. Derimod er en ensidig forlængelse af en licensaftales gyldighedsperiode ikke tilladt.

Licensaftalens artikel 7 forpligter desuden licenstageren til at betale hele afgiften, selv om alle de ved indgåelsen af aftalen gældende patenter er bortfaldet og licenstageren ikke udnytter de efter indgåelsen af aftalen opnåede patenter.

Forpligtelsen til at betale afgifter efter udløbet af det seneste patent ved indgåelsen af aftalen udgør i dette tilfælde en overtrædelse af artikel 85, fordi aftalen ikke tillader licenstageren at bringe aftalen til ophør. Opretholdelsen af en sådan forpligtelse for produkter eller fremstillingsmetoder, som fremstilles eller udnyttes på grundlag af et bortfaldet patent, eller for hvilke et patent, som er opnået efter indgåelsen af aftalen, ikke anvendes, medfører en belastning af fabrikationsomkostningerne uden økonomisk begrundelse og svækker følgelig licenstagerens konkurrencestilling.

Spørgsmålet om, hvorvidt licenstageren udnytter de patenter, som er overdraget og gældende efter den 7. august 1971, er indbragt for de franske domstole; det er ikke nødvendigt for Kommissionen at udtale sig om dette punkt.

Såfremt disse domstole konstaterer, at licenstageren har udnyttet disse patenter efter den 7. august 1971, er denne forpligtet til at betale den aftalte afgift indtil udløbet af det seneste patent ved indgåelsen af tillægsaftalen (29. januar 1973). Hvis disse domstole konstaterer, at licenstageren har udnyttet disse patenter efter den 29. januar 1973, hindrer Kommissionens beslutning ikke disse domstole i på grundlag af national ret at anerkende retten til en afgift svarende til disse patenterne økonomiske værdi fastsat i forhold til den økonomiske værdi ved de gældende patenter ved indgåelsen af aftalen.

e) Licensaftalens artikel 9, stk. 1, som forpligter aftalens parter til at afholde sig fra enhver konkurrence. Dette er ikke berettiget i eksistensen af patentet, men udgør en konkurrencebegrænsning, som falder ind under artikel 85, stk. 1.

f) Artikel 9, stk. 3, som forpligter licenstageren til at betale afgifter, når denne fremstiller de i aftalen omhandlede produkter uden at anvende licensgiverens patenter enten på grundlag af egne opfindelser eller på grundlag af en licens tilhørende tredjemænd.

For det første har denne klausul en konkurrencebegrænsende virkning, fordi den i økonomisk henseende skærper den i artikel 9, stk. 1, indeholdte konkurrenceklausul; licenstagerens forpligtelse til at betale afgifter af sine egne opfindelser eller for udnyttelsen af licenser overdraget af tredjemand kan afholde licenstageren fra at foretage egen forskning og fra at anvende teknisk set bedre opfindelser tilhørende andre licensgivere.

For det andet er denne klausul konkurrencebegrænsende, fordi den forpligter til betaling af afgifter til licensgiveren uden at dennes patenter udnyttes. Dette er lige som forpligtelsen til at betale afgifter efter et patents bortfald uforeneligt med artikel 85, stk. 1.

5. Licensgiveren kan ikke påberåbe sig Kommissionens meddelelse af 24. december 1962 vedrørende patentlicensaftaler [1] med henblik på at forsvare aftalens gyldighed, idet denne aftale indeholder begrænsninger, som i nævnte meddelelse ikke betragtes som forenelige med artikel 85, stk. 1, herunder især ikke-angrebsklausulen, konkurrenceklausulen, licensaftalens ubegrænsede varighed og betalingen af afgifter af apparater, som ikke fremstilles på grundlag af licensgiverens patenter;

6. Ovennævnte klausuler i licensaftalen vil ligeledes kunne påvirke handelen mellem medlemsstaterne.

En betydelig del af licenstagerens omsætning stammer fra udførsel til de andre lande i fællesmarkedet af de i aftalen omhandlede apparater. Licenstagerens andel i markedet i Belgien, Nederlandene og storhertugdøm-

[1] EFT nr. 139 af 24. 12. 1962, s. 2922/62.

met Luxembourg er forholdsvis stor og ville kunne forøges, såfremt licenstageren ikke uretmæssigt var belastet med afgifter;

Den eneret, som er indrømmet licenstageren for Frankrig, udelukker muligheden ikke blot for de franske virksomheder, men også for virksomhederne i de andre medlemsstater, for at modtage en licens på de franske patenter fra licensgiveren; det delvise eksportforbud vil kunne isolere det franske marked fra de andre medlemsstaters markeder; ikke-angrebsklausulen øger patentgiverens patentrettighed, ikke blot over for licenstageren, men også over for enhver konkurrent inden for hele Fællesskabet; forpligtelsen til at betale afgifter i et ubegrænset tidsrum og for produkter, som ikke fremstilles på grundlag af licensgiverens patenter, samt konkurrenceklausulen ændrer licenstagerens konkurrencestilling ikke blot i Frankrig, men også for dennes udførsel til de andre medlemsstater; disse klausuler vil derfor såvel direkte som indirekte kunne bringe den frie handel mellem medlemsstaterne i fare, således at gennemførelsen af et enhedsmarked hindres;

7. Af disse grunde falder følgende klausuler i licensaftalen ind under forbuddet i EØF-traktatens artikel 85, stk. 1:

a) artikel 1, stk. 1: eneret;

b) artikel 1, stk. 2: delvist eksportforbud;

c) artikel 5, stk. 2: ikke-angrebsklausul;

d) artikel 7, i det omfang den tillader forlængelse af aftalens varighed ud over gyldighedsperioden for det seneste patent, som gælder ved aftalens eller en tillægsaftales indgåelse, og forpligter licenstageren til at betale afgifter for et bortfaldet eller ikke anvendt patent;

e) artikel 9, stk. 1: konkurrenceklausul;

f) artikel 9, stk. 3: forpligtelsen til at betale afgifter til licensgiveren selv om licenstageren kun anvender sine egne eller tredjemands opfindelser;

III EØF-traktatens artikel 85, stk. 3, finder ikke anvendelse

1. Det i artikel 85, stk. 1, omhandlede forbud kan i henhold til artikel 85, stk. 3, erklæres for uanvendelig på den klausul i en patentlicensaftale, hvorved licensgiveren indrømmer licenstageren eneret til fremstilling af visse produkter inden for en bestemt del af fællesmarkedets område [1]; dette er især tilfældet, når eneretten er en stimulerende faktor for licenstageren med hensyn til at vinde indpas på et bestemt geografisk marked eller på et marked for bestemte produkter, som endnu ikke er udnyttet af licensgiveren [2]; en undtagelse kan ligeledes i givet tilfælde indrømmes med hensyn til et såkaldt »førstehånds« eksportforbud, som er begrænset i tid og som har til formål gensidigt at beskytte parterne eller andre licenstagere;

2. I det tilfælde kan der ses bort fra spørgsmålet om, hvorvidt eneretten og eksportforbudet opfylder de kumulative betingelser for en undtagelse, idet andre elementer i licensaftalen ikke opfylder de i artikel 85, stk. 3, krævede betingelser, således at en undtagelse ikke vil kunne indrømmes for samtlige konkurrencebegrænsende klausuler;

3. Ikke-angrebsklausulen, konkurrenceklausulen, aftalens ubestemte varighed, licenstagerens forpligtelse til at betale afgifter ud over gyldighedsperioden for det seneste patent ved aftalens indgåelse samt hans forpligtelse til at betale afgifter, selv om han kun anvender sine egne eller tredjemands opfindelser, bidrager hverken til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling; ikke-angrebsklausulen og konkurrenceklausulen udgør snarere en hindring for det tekniske og økonomiske fremskridt; den omstændighed, at der ikke er mulighed for at bestride et patent, som eventuelt er udstedt uretmæssigt, forhindrer licenstageren og enhver tredjemand, der er interesseret i at udnytte opfindelsen, i at handle frit med hensyn til krav vedrørende dette patent; konkurrenceklausulen bevirker, at de to parter ud fra et økonomisk synspunkt ikke har nogen interesse i at drive forskning inden for områder der er beslægtede med områderne for de patenter, for hvilke der er udstedt licenser, og klausulen udelukker således ethvert bidrag til den tekniske udvikling; tilsvarende mindsker licenstagerens forpligtelse til at betale afgifter, uafhængigt af om den opfindelse, for hvilken der er udstedt licens, anvendes eller ej, interessen for forskning med henblik på at finde bedre tekniske løsninger, som ikke dækkes af licensgiverens patenter;

4. Af disse grunde kan licensaftalen ikke nyde godt af en undtagelse i henhold til artikel 85, stk. 3;

([1]) Kommissionens beslutning af 9. juni 1972 i sagen Davidson-Rubber, EFT nr. L 143 af 23. juni 1972, s. 31 ff; Kommissionens beslutning af 18. juli 1975 i sagen Kabelmetal, EFT nr. L 222 af 22. august 1975, s. 34.

([2]) Kommissionens beslutning af 25. juli 1975 i sagen Bronbemaling/Heidemaatschappij, EFT nr. L 249 af 25. september 1975, s. 27.

5. Det er ikke nødvendigt at afgøre, om den pågældende aftale er omfattet af artikel 5, stk. 2, og artikel 4, stk. 2, punkt 1), eller punkt 2), litra b), i forordning nr. 17, eftersom den ikke opfylder betingelserne i artikel 85, stk. 3 ;

TRUFFET FØLGENDE BESLUTNING :

Artikel 1

Det fastslås herved, at nedennævnte klausuler i den den 15. og 17. september 1951 mellem de i artikel 4 nævnte parter indgåede patentlicensaftale, suppleret ved en tillægsaftale af 31. december 1973, strider mod EØF-traktatens artikel 85, stk. 1 :

1. artikel 1, stk. 1 (eneret) ;
2. artikel 1, stk. 2 (eksportforbud) ;
3. artikel 5, stk. 2 (ikke-angrebsklausul) ;
4. artikel 7, i det omfang hvor
   a) den forlænger varigheden af aftalens konkurrencebegrænsende klausuler ud over varigheden af det seneste patent, som gælder ved aftalens eller en tillægsaftales indgåelse ;
   b) den forpligter licenstageren til at betale afgifter for et bortfaldet patent eller for et patent, som er indrømmet efter indgåelsen af aftalen, men som ikke anvendes ;
5. artikel 9, stk. 1 (konkurrenceklausul) ;
6. artikel 9, stk. 3, i det omfang hvor licenstageren forpligtes til at betale afgifter, selv når han fremstiller produkter, der er omfattet af aftalen, uden at udnytte licensgiverens patenter.

Artikel 2

Artikel 35, stk. 3, finder ikke anvendelse.

Artikel 3

De i artikel 4 nævnte virksomheder skal øjeblikkeligt bringe de ved artikel 1 konstaterede overtrædelser til ophør.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til

1. Hr. Norbert BEYRARD
   Avenue Raphaëel 24
   75016 PARIS
2. L'Association des Ouvriers en Instruments de Précision, S.A.
   Rue Charles Fourier 8
   75013 PARIS

Udfærdiget i Bruxelles, den 2. december 1975.

På Kommissionens vegne

A. BORSCHETTE

Medlem af Kommissionen